

Cizinecká legie a výuka francouzštiny pro cizince

Ve dnech 5. - 9. března 2007 se delegace ve složení mjr. Fréderick Bartei, francouzský poradce při MO ČR, plk. Mgr. Ladislav Chaloupský Ph.D., ředitel Ústavu jazykové přípravy AČR Vyškov, PhDr. Jana Tomšů z Centra jazykové přípravy Univerzity obrany v Brně, a plk. Ing. Pavel Vobůrka, velitel Školícího a vzdělávacího střediska MO v Komorním Hrádku, zúčastnila služební zahraniční cesty do Francie. Tato cesta byla organizována francouzskou stranou a jejím cílem bylo navštívit vojenská vzdělávací zařízení francouzské armády, kde se vyučuje francouzština jako cizí jazyk. Jedním ze zařízení, které delegace navštívila, byla posádka Cizinecké legie v pevnosti Fort de Nogent v Paříži. Zde se delegace seznámila se současnou strukturou Cizinecké legie a s přístupy, které uplatňuje při výuce francouzštiny jako svému jedinému dorozumívacímu jazyku.

Cizinecká legie (Légion étrangère) je vojenská organizace, která je do dnešní doby opřena řadou mýtů a legend. Vznikla před 176 lety a od doby svého vzniku prošla mnohými změnami. To, co se ale nemění, jsou tři základní principy, na kterých je postavena.

1. Je to bojová jednotka složená z cizinců různých národností, kterým velí Francouzi.
2. Jejím základním cílem je udržet si operační schopnosti.
3. Jediným dorozumívacím jazykem používaným uvnitř legie je francouzština.

Článek je koncipován do dvou částí, z nichž první je zaměřena na historii Cizinecké legie a druhá část se věnuje její současnosti [1].

1. Historie

Cizineckou legii založil francouzský král Ludvík Filip svým zákonem z 9. března 1831. Umožnil tak vznik vojenské organizace, která je složena z cizinců a slouží pro zájmy Francie. V historii válek nebylo žádné novum, že cizinci sloužili ve službách jiného státu, ale vždy tvořili národnostně homogenní jednotky. To, čím se legie od samého počátku odlišovala bylo, že spojila cizince různých národností do jedné jednotky pod velením francouzských důstojníků.

V první třetině 19. století je Francie zaplavena řečeno dnešními slovy profesionálními vojáky bez práce ze všech zemí Evropy, kteří prošli peripetemií císařských válek a revolucí. V roce 1831 Ludvík Filip dobývá Alžírsko. Tyto boje si vyžadovaly obrovské množství vojáků a král si uvědomil, že je zde velký nevyužitý lidský potenciál. Tito cizinci, bývalí vojáci, často bez dokladů totožnosti, najednou mohli vstoupit do legie na základě jednoduchého prohlášení o své identitě. Toto opatření jim umožnilo a usnadnilo začít nový život v legii a pokud chtěli, mohli zapomenout celý svůj předchozí život. Veškerý mýtus, který koluje kolem Cizinecké legie je spojen právě s touto „druhou šancí“, kterou legie nabízela těm, kteří přijmou její pravidla.

První legionáři se vylodili v Alžíru v srpnu 1831 a křest ohněm podstoupili 27. dubna 1832. Od té doby s každým dalším bojem vytvářeli a upevňovali svou pověst statečných a odolných

vojáků. V roce 1843 vzniklo hlavní sídlo legie ve městě Sidi-bel-Abbès a Alžírsko se tak stalo kolébkou a na 120 let i hlavním sídlem Cizinecké legie.

Následovalo tažení ve Španělsku. V roce 1835 4000 legionářů podpořilo španělskou královnu Isabelu II. proti probíhajícímu povstání. Po tříleté kalvárii se jich zpět do Francie vrátilo pouhých 500. Během tohoto tažení generál Bernelle zavedl francouzštinu jako jediný komunikační jazyk velení, a tím se zrodil jeden z principů, na kterých je legie postavena dodnes.

V období druhého císařství se legie účastnila tažení na Krym (1854-1856), obsazení Sevastopole, tažení v Itálii (Magenta a Solferino) a v Mexiku (1863).

V roce 1870 se Francie dostává do konfliktu s Pruskem. Poprvé a v rozporu s tím, co bylo řečeno v ustavujícím zákoně z roku 1831, byla legie povolána do služby na evropském území Francie. Tehdy poprvé legie zakusila hořkost porážky.

V 80. letech 19. století expediční sbory legie se podílely na koloniální expanzi Francie. Působily v Tonkinu (1883), na ostrově Formosa (1885), v Súdánu (1892-1893), v Dahomey (1892-1894), na Madagaskaru (1895-1905), v Maroku (1900-1934). Zde je třeba říct, že legie nebyla pouze bojovou jednotkou, ale podílela se i na řadě ženijních mírových pracích ve prospěch kolonií, jako byly např. stavby komunikací, tunelů, budování infrastruktury aj.

První světová válka zastihla legii v Maroku. Jeden ze stále platných principů je, že v případě, kdy Francie je ve válce s nějakou zemí, legie neposílá bojovat do této země legionáře, kteří z ní pochází. A proto generál Lyautey svěřil francouzské posádky v Maroku v letech 1914-1918 legionářům německé národnosti. Ostatní legionáři se zapojili do bojů na obranu Francie.

Od roku 1920 se legie angažuje ve dvou oblastech. Jednak z pověření Společnosti národů působí na Blízkém východě (Libanon a Sýrie) a pak v Maroku.

Na začátku druhé světové války legie měla nejpočetnější stav ve své historii – 45 000 mužů. V roce 1940 z důvodů obsazení Francie Německem řada pluků Cizinecké legie zmizela. Jen nejmladší, 13. polobrigáda Cizinecké legie (13 DBLE), která v té době působila v Norsku v Narviku, přinesla v roce 1940 jediné vítězné tažení Francie. Osud ji pak zavál až do Bir Hakeimu (severní Afrika), kde spolu s dalšími francouzskými jednotkami dosáhla konečného vítězství. Během druhé světové války Cizinecká legie ztratila 9000 mužů.

Zatímco v Evropě válka skončila, Japonci 9. března 1945 nečekaně zaútočili na francouzské posádky v Indočíně (Vietnam, Kambodža, Laos).

Tzv. válka v Indočíně (1946-1954) byla pro Cizineckou legii nejkrvavějším údobím v celé její historii. Legie zde měla 30 000 mužů, z nichž převážná většina byli Němci [2]. Přes opětovné žádosti, francouzská vláda svůj kontingent v Indočíně neposílila, a tak v bojích od Phu Tong Hoa až po Dien Bien Phu (1954) legie ztratila 300 důstojníků a více než 10 000 legionářů.

Válka v Indočíně ještě neskončila a první známky konfliktu se objevují v severní Africe. Legie nejdříve bojuje v Maroku, poté v Tunisku a nakonec v Alžírsku (alžírská válka 1954-62). Navzdory výsledkům vojenských operací, Alžírsko se stane samostatným (evianské dohody) a legionáři musí opustit zemi, kde se před 130 lety vylodili. V roce 1962 legie odváží Památník padlým legionářům ze Sidi-bel-Abbès a přemísťuje ho do Aubagne, na jih Francie, nedaleko Marseille, nového centra *Légion étrangère*.

60. léta znamenala pro legii období transformace a reorganizace. Je na nejnižší počtu osob a je rozmístěna především na území Francie. Nicméně má posádky na Madagaskaru,

v Guyaně, kde buduje silnici z východu a odpalovací zařízení pro kosmické rakety, dále se nachází v Džibuti a ve francouzské Polynésii, kde se podílí na stavbě infrastruktury pro francouzské jaderné pokusy.

Počátek 70. let znamená návrat k operačním aktivitám. Legie je nejdříve nasazena v Čadu (1969–1970) a vrací se tam v letech 1978–1988. V roce 1978 zasahuje v Zairské republice. Odvážnou kombinovanou leteckou a pozemní operací v Kolwezi (město v jižním Zairu, dnes Demokratická republika Kongo) pluk Cizinecké legie zachránil tamní evropské obyvatelstvo před masakrem.

V roce 1983 se legie angažuje v Bejrútu v rámci mnohonárodnostních bezpečnostních sil.

V roce 1991 se v Iráku účastní více než 2500 legionářů operace *Pouštní bouře*. Od roku 1992 se legie účastní mírových operací OSN. Legie působí v Kambodži (1992–1993), v Somálsku (1992, 1993), ve Rwandě (1994) a od roku 1993 v bývalé Jugoslávii.

V roce 2002 legionáři byli v Kábulu, někteří zde působili jako instruktoři při přípravě nové afghánské armády, další se podíleli na odminovávání země. Dále byli na Pobřeží slonoviny, 2004–2005 na Haiti, v Afghánistánu, Libanonu.

Cizinecká legie rovněž působí při likvidacích přírodních katastrof a v humanitárních operacích.

Od roku 1831 padlo na válečném poli cti 902 důstojníků, 3176 poddůstojníků a více než 35 000 řadových legionářů. Stali se syny Francie ne svou krví, ale krví, kterou prolili za Francii.

2. Současnost

2.1. Organizace Cizinecké legie

V současnosti má legie deset pluků. Osm pluků je bojových a dva pluky jsou zabezpečovací.

Z osmi bojových pluků je pět pluků rozmístěno na evropském území Francie, a to na jihu země. Jedná se o pluky rozmístitelných sil (*force de projection*), které působí v sestavě brigád pozemních sil francouzské armády.

Konkrétně, v sestavě *6. lehké obrněné brigády* pozemních sil francouzské armády působí tři pluky Cizinecké legie:

- ❑ **1er REC** Régiment étranger de cavalerie (1. cizinecký tankový pluk) rozmístěný v Orange,
- ❑ **1er REG** Régiment étranger de génie (1. cizinecký ženijní pluk) rozmístěný v Laudun,
- ❑ **2e REI** Régiment étranger de infanterie (2. cizinecký pěší pluk) rozmístěný v Nimes.

V sestavě *27. brigády horské pěchoty* pozemních sil francouzské armády působí

- ❑ **2e REG** Régiment étranger de génie (2. cizinecký ženijní pluk) rozmístěný v Saint-Christol na vrchovině Albion.

V sestavě *11. výsadkové brigády* pozemních sil francouzské armády působí

- ❑ **2e REP** Régiment étranger de parachutistes (2. cizinecký výsadkový pluk) rozmístěný na Korsice v Calvi.

Tři posádky Cizinecké legie jsou rozmístěny mimo evropské území Francie. Jsou to:

- ❑ **3e REI** Régiment étranger de infanterie (2. cizinecký pěší pluk) ve Francouzské Guyaně (Kourou) spadající pod Hlavní velitelství ozbrojených sil ve Francouzské Guyaně,
- ❑ **13e DBLE** Demi-Brigade de la Légion étrangère (13. polobrigáda Cizinecké legie) v Džibuti, která spadá pod velitelství francouzských sil v Džibuti,
- ❑ **DLME** Le Détachement de la Légion étrangère de Mayotte (odřad Cizinecké legie) na Madagaskaru v Dzaoudzi spadající pod Hlavní velitelství ozbrojených sil – jih Indického oceánu.

Velitelství Cizinecké legie se nachází v městě Aubagne nedaleko Marseille a má k dispozici dva zabezpečovací pluky. Jsou to:

- ❑ **1er RE** Régiment étranger (1. cizinecký pluk), který se nachází v Aubagne. Tento pluk zabezpečuje centrální administrativu Cizinecké legie.
- ❑ **4e RE** Régiment étranger (4. cizinecký pluk), který se nachází v Castelnaudary. Tento pluk je výcvikový. Všichni legionáři procházejí tímto plukem v rámci svého základního a zdokonalovacího výcviku, výcviku poddůstojníků a výcviku specialistů.

V roce 2007 slouží v legii celkem 7655 osob. Z toho 411 důstojníků, z nichž většina jsou Francouzi (10 % z nich jsou bývalí legionáři), dále 1731 poddůstojníků a 5513 legionářů. V legii dnes slouží 109 Čechů.

2.2. Příčiny vstupu do legie a profil uchazeče

Po celou dobu historie Cizinecké legie národnostní původ legionářů odrážel komplikovanou evropskou historii. Žadatelé o vstup do legie přicházeli ze zemí zmítanými revolucemi, válkami, ekonomickými krizemi, převraty, pády režimů.

V posledním desetiletí vliv globalizace spolu s informační explozí zásadně rozšířil geografickou sféru zájemců o vstup do legie. Jestliže dříve legionáři přicházeli především z Evropy, dnes se rekrutují ze všech pěti kontinentů.

Profil dnešního uchazeče můžeme charakterizovat průměrným věkem 23,5 let a znalostní úrovní 12,1/20 vyjádřeno francouzskou klasifikační stupnicí. Pro vysvětlení: ve Francii se v celém vzdělávacím systému používá při hodnocení dvacetibodová klasifikační stupnice. Aby člověk uspěl, potřebuje dosáhnout minimálně 10 bodů. Průměr 12,1 je o něco vyšší než průměr odpovídající uchazečům o vstup do francouzské armády. Příznivější číslo pro Cizineckou legii je dáno větší možností výběru, neboť dnes si legie vybírá uchazeče v poměru 1:8, kdežto francouzská armáda 1:1,5.

Z celkového počtu osob, které slouží v legii, je 82 % cizinců představujících 130 národností. Podíváme-li se na geografické rozdělení legionářů, kteří vstoupili do legie v roce 2006, zjistíme, že z celkového počtu přijatých (960 osob) je 26 % ze střední Evropy a Balkánu (247), na druhém místě jsou země bývalého Sovětského svazu 19 % (178) a na třetím místě je Francie [3] s 18 % (174), na čtvrtém místě západní Evropa, USA, Kanada s 11 % (105), dále Latinská Amerika s 10 % (95), Asie s 8 % (80), Afrika se 4 % (40) a arabský svět rovněž se 4 % (38).

2.3. Výuka francouzštiny v Cizinecké legii

V Cizinecké legii je jediným dorozumívacím jazykem francouzština. Aby se všichni domluvili a věděli přesně, co se od nich požaduje, je znalost francouzštiny prioritou číslo jedna. Z tohoto důvodu jazyková příprava probíhá po celou dobu kontraktu.

V legii rozlišují čtyři úrovně znalostí.

- 1. úroveň** Legionář nemluví vůbec francouzsky, nebo jen pár slov.
- 2. úroveň** Legionář používá asi 500 slov (250 slov vojenských, 250 slov obecných), neumí vytvořit větu, rozumí, co se říká (když se mluví pomalu), je samostatný v každodenním životě.
- 3. úroveň** Legionář ovládá obecnou každodenní slovní zásobu, umí vytvořit větu (někdy s potížemi), dobře rozumí slyšenému, umí mluvit a částečně psát.
- 4. úroveň** Legionář má přesný a rozmanitý slovník, přirozeně tvoří věty a souvětí, lehce a rychle se vyjadřuje, rozumí bez problému, umí napsat zprávu.

Legionář, který přichází do legie se znalostmi francouzštiny na úrovni 1 (tedy s nulovou znalostí), má čtyři měsíce na to, aby dosáhl úrovně 2. Do dvou let musí dosáhnout úrovně 3 a do pěti let, což je délka prvního kontraktu, musí dosáhnout úrovně 4. Získat 4. úroveň je velmi motivující, protože s jejím získáním může legionář požádat o prodloužení kontraktu, o udělení francouzského občanství, o přípravu specialisty atd.

Výuka neprobíhá klasickou vyučovací metodou. V podstatě odpovědnost za výuku nesou jednotliví velitelé od nejnižších po nejvyšší stupeň. Používají se jednotné pedagogické podpory, jako např. jazyková učebnice *Kepi blanc*. Výukové metody použité v této učebnici jsou vizuálně i foneticky velmi názorné a umožňují vyučovat cizince francouzštině, bez použití jejich mateřského jazyka. Rovněž se využívají i komerční metody, jako např. metoda Mauger.

Navíc je v legii vytvořen **system dvojic** (trojic) kdy vždy jeden z dvojice (trojice) je z frankofonní země a jako tutor pomáhá svému (svým) kolegovi legionáři z nefrankofonních zemích zvládnout úskalí francouzštiny. Výuka je názorná, účelově zaměřená na vše, co legionář potřebuje vyjádřit, vstupuje do přípravy, výcviku i do odborných zaměstnání a je převážně založená na drilu. Probíhá v průběhu celého kontraktu. Jazykové znalosti a dovednosti se testují podle testů, které vyhovují podmínkám života v Cizinecké legii.

Závěr

Cizinecká legie je vojenská organizace, která existuje téměř dvě stě let. V současnosti je nedílnou součástí pozemních sil. Používá stejnou výzbroj, má stejnou organizaci, řídí se stejnými pravidly a podílí se na plnění stejných úkolů jako ostatní mechanizované, výsadkové a ženijní jednotky francouzské armády.

Z vnějšího pohledu je zajímavá tím, že se jí daří nacházet způsob, jak stmelit lidi ze 136 zemí (včetně Francie), kteří při vstupu do legie zastávají nejrůznější kulturní a náboženské hodnoty. Postupně se integrují do společenství, které působí v rámci francouzské armády, přijímají za své hodnoty uvedené v Čestném kodexu legionáře (*Le code d'honneur du légionnaire*), hodnoty, které mají všeobecnou lidskou platnost.

A francouzština je jedním z těch stmelujících prvků, které se na transformaci každého legionáře výrazně podílejí.

Poznámky:

- [1] Všechny údaje týkající se současnosti Cizinecké legie autoři převzali z prezentace, která jim byla přednesena v březnu 2007 ve Fort de Nogent. Originální prezentaci je možné získat u autorů v ppt. verzi.
- [2] Po druhé světové válce dostali zajatí němečtí vojáci zhruba na výběr buď pracovat v zemědělství jako pomocné síly, nebo sloužit v Cizinecké legii. Řada z nich si pak závazek sloužit v legii prodloužila. V roce 1946 bylo maximální množství německých legionářů stanoveno na 25 % celkového počtu (Encarta Encyclopedia 2001).
- [3] Pokud se Francouz hlásí do Cizinecké legie, ve shodě s tradicí se vzdává svého občanství a je veden jako Švýcar, Belgičan či Kanadčan (tj. jako občan některé frankofonní země). Na otázku, co vede Francouze ke vstupu do legie, nám bylo odpovězeno jedním slovem – prestiž.

Zdroje a literatura:

Prezentace (ppt) v posádce Fort de Nogent, Paříž, 2007.

Légionnaires des 5 Continents, Armée de terre, Ministère de la Défense.

<http://www.geocities.com/Pentagon/Bunker/7598/1rec.html>.

www.French Foreign Legion - Le Recrutement.htm.

Oficiální internetové stránky Cizinecké legie: www.legion-entrangere.com, www.legion-recrute.com/en,
www.french foreign legion.htm, **česky:** www.legion-recrute.com/cz.

Čestný kodex legionáře

Článek 1

Legionáři, jsi dobrovolník, který slouží Francii se ctí a věrností.

Článek 2

Každý legionář je tvůj bratr bez ohledu na jeho národnost, rasu nebo náboženské vyznání. Budeš mu stále projevovat úzkou solidaritu, která musí spojovat všechny členy jedné rodiny.

Článek 3

Úcta k tradici, oddanost k nadřízenému, disciplína a kamarádství jsou tvou silou, odvaha a loajalita jsou tvými ctnostmi.

Článek 4

Pyšný na tvůj stav legionáře, chodíš stále oděn v elegantní uniformě legionáře, tvé chování je stále důstojné, ale skromné, tvoje ubytování je stále čisté.

Článek 5

Jakožto elitní voják trénuješ vytrvale a udržuješ svou zbraň jako svoji nejcennější věc, neustále se udržuješ ve fyzické kondici.

Článek 6

Tvé poslání je svaté, vykonáváš jej až do konce, v případě nutnosti, při operaci, i za cenu tvého života.

Článek 7

V boji reaguješ bez zaujatosti, bez nenávisti a respektuješ poražené nepřátele. Nikdy neopustíš ani své mrtvé, ani své zraněné, ani svou zbraň.

<http://www.legion-recrute.com/cz/code.php>